

7.6.2021

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

neuvoston ja komission julkilausumien johdosta

työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan mukaisesti

Valko-Venäjän järjestelmällisistä sortotoimista ja niiden seurauksista Euroopan turvallisuudelle Valko-Venäjän viranomaisten kaappaamasta EU:n siviililentokoneesta tehtyjen pidätysten jälkeen (2021/2741(RSP))

Petras Auštrevičius, Izaskun Bilbao Barandica, Dita Charanzová, Olivier Chastel, Vlad Gheorghe, Klemen Grošelj, Karin Karlsbro, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, Karen Melchior, Javier Nart, Urmas Paet, Frédérique Ries, María Soraya Rodríguez Ramos, Nicolae Ștefănuță, Ramona Strugariu, Dragoș Tudorache, Hilde Vautmans
Renew-ryhmän puolesta

Euroopan parlamentin päätöslauselma Valko-Venäjän järjestelmällisistä sortotoimista ja niiden seurauksista Euroopan turvallisuudelle Valko-Venäjän viranomaisten kaappaamasta EU:n siviililentokoneesta tehtyjen pidätysten jälkeen (2021/2741(RSP))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Valko-Venäjistä,
 - ottaa huomioon 24. toukokuuta 2021 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät Valko-Venäjistä,
 - ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Charles Michelin 23. toukokuuta 2021 antaman tiedotteen välikohtauksesta, jossa Ryanairin lento pakotettiin laskeutumaan Minskiin Valko-Venäjälle,
 - ottaa huomioon unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan 24. toukokuuta 2021 EU:n puolesta antaman julkilausuman Ryanairin lennon FR4978 pakottamisesta poikkeamaan Minskiin 23. toukokuuta 2021,
 - ottaa huomioon 27. toukokuuta 2021 annetun G7-maiden ulkoministerien ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisen julkilausuman Valko-Venäjistä,
 - ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ja kaikki ihmisoikeussopimukset, joissa Valko-Venäjä on osapuolena,
 - ottaa huomioon kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen eli Chicagon yleissopimuksen,
 - ottaa huomioon, että Euroopan parlamentin mielipiteenvapauden Saharov-palkinto myönnettiin vuonna 2020 Valko-Venäjän demokraattiselle oppositiolle,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että 23. toukokuuta 2021 Ateenasta Vilnaan matkalla ollut Ryanairin kansainvälinen matkustajalento FR4978 pakotettiin Valko-Venäjän ilmatilassa Aljaksandr Lukašenkan määräyksestä poikkeamaan reitiltään ja valkovenäläinen taisteluhävittäjä saattoi sen Minskin kansainväliselle lentoasemalle, minkä väitettiin perustuneen pommiuhkaukseen ja mikä vaaransi lennolla olleiden matkustajien ja miehistön turvallisuuden;
- B. ottaa huomioon, että viranomaiset pidättivät Minskissä lennon matkustajista kaksi, toimittaja ja oppositioaktivisti Raman Pratasevitšin ja hänen kumppaninsa Sofia Sapegan;
- C. ottaa huomioon, että Raman Pratasevitš on valkovenäläinen toimittaja ja aktivisti ja yksi Telegram-sovelluksen vaikutusvaltaisen Nexta-kanavan entisistä toimittajista, ja toteaa,

että kanavalla oli keskeinen rooli viranomaisten väärinkäytösten paljastamisessa väestölle ja mielenosoitusten liikkeellepanemisessa Valko-Venäjällä; ottaa huomioon, että Raman Pratasevitš oli elänyt maanpaossa vuodesta 2019 välttyäkseen tekaistuilta rikossyyteiltä ja että hänelle oli myönnetty poliittinen turvapaikka Liettuassa;

- D. ottaa huomioon, että Venäjä on Ryanairin välikohtauksen jälkeen päättänyt siirtää 500 miljoonan Yhdysvaltain dollarin suuruisen lainaerän Valko-Venäjälle ja on arvostellut EU:n toimenpiteitä;
- E. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän viranomaiset tekivät 18. toukokuuta 2021 ratsian Valko-Venäjän suurimman riippumattoman uutissivuston Tut.by:n toimistoon, pidätti sen henkilöstön ja esti pääsyn sen verkkosivustolle;
- F. ottaa huomioon, että arviolta 34 000 valkovenäläistä on jossakin vaiheessa ennen 9. elokuuta 2020 toimitettuja vaaleja ja niiden jälkeen pidätetty mielenilmauksista hallintoa vastaan; ottaa huomioon, että Valko-Venäjällä on yli 450 poliittista vankia;
- G. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän viranomaiset ovat jatkaneet rauhanomaiseen Valko-Venäjän väestöön kohdistettuja sortotoimia ja monia kansalaisia on häiritty, pidätetty ja tuomittu heidän ilmaistuaan vastustavansa hallintoa tai Valko-Venäjällä tapahtuneita laajamittaisia ihmisoikeusloukkauksia;
- H. ottaa huomioon, että ihmisoikeuksien puolustajat ovat dokumentoineet satoja kidutus- ja pahoinpitelytapauksia ja että useita ihmisiä on kadoksissa tai löytynyt kuolleina; ottaa huomioon, että epäinhimillinen kohtelu, kidutus ja tarkoituksellinen kieltäytyminen antamasta lääketieteellistä hoitoa jatkuu Valko-Venäjällä sijaitsevilla pidätyskeskuksissa ja vankiloissa, joissa on kuollut useita mielenosoittajia, kuten Vitold Ašurak, ja joissa toisia, kuten 17-vuotiasta Dzmitry Stahouskia ja Stsiapan Latypouta, on häiritty ja uhkailtu aina itsemurhan partaalle;
- I. ottaa huomioon, että Eurooppalainen Valko-Venäjä -liikkeen aktivistit Jauhen Afnahel, Pavel Juhnevitš, Maksim Vinjarski ja Andrei Vojnitš, oppositiojohtaja Pavel Sevjarynets, bloggaaja Dzmitry Kazlou ja yhteisöaktivisti Iryna Štšasnaja tuomittiin 25. toukokuuta 2021 enimmillään seitsemäksi vuodeksi vankeuteen tekaistujen ekstremismisyytteiden nojalla; ottaa huomioon, että poliittinen vanki Dzmitry Furmanau tuomittiin yhdessä Jauhen Raznitšenkan ja Uladzimir Knihan kanssa 2. kesäkuuta 2021 enimmillään neljäksi vuodeksi vankeuteen niin kutsutussa Tsihanouskin tapauksessa; ottaa huomioon, että tuomioistuimien tuomitsi 3. kesäkuuta 2021 vielä viidennen ryhmän syytettyjä, joihin kuuluivat poliittiset vangit Aljaksandr Hrapko, Radzivon Meduševski, Ihar Vinakurau, Andrei Aniskevitš, Alena Loika, Halina Tšuhunova, Andrei Niamirski, Dzmitry Kurhanau, Katsiaryna Smirnova, Mikita Uvarau, Safija Ništ, Sjarhei Ksenžuk ja Illia Palhouski, niin kutsutussa tanssiprotestioikeudenkäynnissä, jossa annetut tuomiot vaihtelivat 18 kuukaudesta kotiareestia yhteen vuoteen vankeutta; ottaa huomioon, että poliittinen vanki Sjarhei Pjarfiljeu tuomittiin 3. kesäkuuta 2021 kahden vuoden vankeuteen ja hänen poikansa Stanislau Pjarfiljeu kahden vuoden vapaudenrajoitukseen (kotiarestiin);
- J. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän viranomaiset jatkavat riippumattomiin valkovenäläisiin toimittajiin kohdistamia väkivaltaisia toimia ja pyrkivät tarkoituksellisesti estämään puolueettoman raportoinnin;

- K. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän riippumattoman opiskelijajärjestön mukaan yli 460 opiskelijaa on pidätetty ja heistä lähes kolmannes on naisia ja yli 150 opiskelijaa on mielivaltaisesti erotettu yliopistoista ja monet heistä ovat paenneet naapurimaihin peläten turvallisuutensa puolesta;
- L. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän viranomaiset ovat edelleen kiristäneet jo ennestään tiukkoja sääntöjä, joilla rajoitetaan Valko-Venäjän kansalaisten mahdollisuutta poistua maasta, mukaan lukien henkilöt, joilla on pitkäaikainen oleskelulupa ulkomailla;
- M. ottaa huomioon, että Valko-Venäjä aloitti Astravetsin ydinvoimalan kaupallisen toiminnan ottamatta huomioon kaikkia vuonna 2018 laadittuun EU:n stressitestiraporttiin sisältyneitä turvallisuussuosituksia ja että Astravetsin ydinvoimala ei siksi ole turvallinen ja siihen liittyy vakavia ydinturvallisuushkia koko Euroopan kannalta;
- N. ottaa huomioon, että Euroopan unioni on tähän mennessä määrännyt pakotteita seitsemälle yhteisölle ja 88 valkovenäläiselle yksityishenkilölle, mukaan lukien Aljaksandr Lukašenka;
1. tuomitsee jyrkästi 23. toukokuuta toteutetun Ryanairin lennon FR4978 kaappauksen ja sille annetun määräyksen laskeutua Minskiin sekä sen, että Valko-Venäjän viranomaiset pidättivät toimittaja Raman Pratasevitšin ja hänen kumppaninsa Sofia Sapegan;
 2. kehottaa vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta Raman Pratasevitšin ja Sofia Sapegan sekä kaikki muut Valko-Venäjällä pidätettynä olevat toimittajat ja poliittiset vangit;
 3. on tyytyväinen neuvoston päätökseen vahvistaa nykyisiä rajoittamistoimia asettamalla kaikkia valkovenäläisiä liikenteenharjoittajia koskeva kielto käyttää EU:n ilmatilaa ja päästä EU:n lentoasemille; korostaa, että EU:n toimien tehokkuus riippuu siitä, missä määrin EU:n pakotteet kohdistuvat keskeisiin Valko-Venäjän valtion omistamiin yrityksiin;
 4. kehottaa Kansainvälistä siviili-ilmailujärjestöä ja Euroopan lentoturvallisuusvirastoa tutkimaan tämän välikohtauksen, jota ei voida hyväksyä ja joka rikkoo kansainvälisiä normeja ja vaatimuksia, ja toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä sen suhteen; kehottaa Ryanairia tekemään yhteistyötä viranomaisten kanssa ja antamaan niille kaikki tätä välikohtausta koskevat merkitykselliset tiedot;
 5. kehottaa neuvostoa laajentamaan mahdollisimman pian luetteloa henkilöistä ja yhteisöistä, joihin kohdistetaan EU:n pakotteita, sisällyttämällä siihen henkilöt ja yhteisöt, jotka ovat olleet mukana Ryanairin lennon FR4978 kaappauksessa ja pakottamisessa laskeutumaan sekä Raman Pratasevitšin ja Sofia Sapegan pidättämisessä;
 6. kehottaa neuvostoa viemään äärimmäisen kiireellisesti eteenpäin neljättä pakotepakettia niitä henkilöitä ja yhteisöjä vastaan, jotka osallistuivat tai olivat osasyllisiä vaalivilppiin tai sitä seuranneisiin ihmisoikeusloukkauksiin Valko-Venäjällä, mukaan lukien riippumattomien toimittajien ja bloggaajien vainoaminen, ja kehottaa sitä alkamaan työstää seuraavaa pakettia; kehottaa määräämään seuraamuksia syyttäjille,

tuomareille ja lainvalvontaviranomaisille, jotka ovat osallisina hallinnon arvostelijoiden sortamisessa ja väärässä tuomitsemisessa;

7. kehottaa neuvostoa myös hyväksymään kohdennettuja taloudellisia pakotteita, joissa keskitytään Lukašenkan hallintoa tukeviin ja rahoittaviin julkisiin ja yksityisiin yrityksiin; kehottaa EU:ta koordinoimaan toimiaan Yhdysvaltojen, G7-kumppaneiden ja muiden samanmielisten demokratioiden kanssa; kannustaa toteuttamaan koordinoituja EU:n solidaarisuustoimia niiden jäsenvaltioiden taloudellisten vaikeuksien kompensoimiseksi, joihin Valko-Venäjälle asetetut talouspakotteet vaikuttavat eniten;
8. korostaa, että vaikka EU pystyy parhaiten vaikuttamaan laittomasti toimiviin valtioihin pakotemekanismin avulla, EU:n olisi Valko-Venäjän valtion omistamiin yrityksiin kohdistettujen pakotteiden lisäksi hyödynnettävä Valko-Venäjän sisäisiä painostuskeinoja tukemalla Valko-Venäjän kansalaisyhteiskuntaa;
9. kehottaa jäsenvaltioita parantamaan yhteistyötään Valko-Venäjällä puhjennutta kriisiä koskevissa tiedusteluasioissa ja karkottamaan unionin alueella aktiiviset tunnetut ja epäillyt Valko-Venäjän tiedusteluvirkailijat;
10. kehottaa jäsenvaltioita ja EU:n toimielimiä tehostamaan toimiaan, joilla pyritään suitsimaan merkittävää Valko-Venäjältä EU:hun suuntautuvaa savukkeiden salakuljetusta, josta kertyy varoja Lukašenkan hallinnolle;
11. kehottaa Euroopan ulkosuhdehallintoa, komissiota ja jäsenvaltioiden diplomaattiedustustoja Valko-Venäjällä seuraamaan tiiviisti Valko-Venäjän yksittäisten poliittisten vankien, kuten Raman Pratasevitšin, tilannetta, tarjoamaan heille tukea ja työskentelemään heidän vapauttamisensa varmistamiseksi;
12. tuomitsee äskettäin lukuisille poliittisille vangeille ja pidätetyille, muun muassa Pavel Sevjarynetsille, annetut ankarat ja epäoikeudenmukaiset tuomiot sekä Valko-Venäjän demokraattisen opposition johtohahmoja, kuten Viktor Babarykaa, Mikola Statkevitšia ja Sjarhei Tsihanouskia, vastaan nostetut oikeudenkäynnit;
13. antaa edelleen tukensa Valko-Venäjän kansalle sen vaatiessa ja tavoitellessa oikeutetusti vapaita ja oikeudenmukaisia vaaleja, perusvapauksia ja ihmisoikeuksia, demokraattista edustusta, poliittista osallistumista ja ihmisarvoa;
14. kannattaa sitä, että EU:n johdolla järjestettäisiin kriisin ratkaisemista ja demokraattisen Valko-Venäjän tulevaisuutta käsittelevä korkean tason poliittinen konferenssi – Valko-Venäjän demokraattista muutosta käsittelevä konferenssi – johon osallistuisivat samanmielisten demokraattisten kansakuntien johtajat ja joka olisi vahva tuenilmaus Valko-Venäjän kansalle;
15. kehottaa lopettamaan välittömästi valkovenäläisiin kohdistetun väkivallan ja sortamisen, kidutuksen ja kaltoinkohtelun; kehottaa vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki poliittisista syistä pidätetyt henkilöt ja luopumaan kaikista heitä vastaan nostetuista syytteistä;

16. tuomitsee tiedotusvälineiden toiminnan tukahduttamisen ja internetiin pääsyn estämisen sekä toimittajien ja bloggaajien pahoinpitelyn, pidättämisen ja uhkailun; korostaa Valko-Venäjän kansalaisten oikeutta esteettömään tiedonsaantiin;
17. tuomitsee Valko-Venäjän viranomaisten äskettäiset toimet, joilla kiellettiin useimpia Valko-Venäjän kansalaisia, heidän joukossaan monia ulkomaisen oleskeluluvan haltijoita, poistumasta maasta;
18. paheksuu Aljaksandr Lukašenkan esittämiä uhkauksia, että Valko-Venäjän viranomaiset eivät pysäytä laittomien siirtolaisten saapumista ja laitonta huumausainekauppaa, ja on huolestunut Valko-Venäjältä EU:hun suuntautuvan laittoman muuttoliikkeen lisääntymisestä sekä Valko-Venäjän viranomaisten mahdollisesta osallisuudesta tähän ilmiöön; kehottaa jäsenvaltioita ja EU:n toimielimiä seuraamaan kehitystä näillä aloilla ja ryhtymään asianmukaisiin toimiin;
19. tuomitsee sen, että Valko-Venäjän johto käyttää lainvalvontaviranomaisia väärin poliittisiin tarkoituksiin; kehottaa Interpolia välittömästi tarkastelemaan perusteellisesti Valko-Venäjän esittämiä nykyisiä ja tulevia pyyntöjä ja toteuttamaan kaikki asianmukaiset toimenpiteet estääkseen Valko-Venäjää käyttämästä Interpolia väärin poliittisiin tarkoituksiin;
20. korostaa, että on pantava toimeen kattava tutkimus Valko-Venäjän kansaan kohdistuneista Lukašenkan hallinnon rikoksista;
21. kehottaa komissiota, Euroopan ulkosuhdehallintoa ja EU:n jäsenvaltioita lisäämään suoraa tukea Valko-Venäjän oppositiolle, kansalaisyhteiskunnalle ja riippumattomille tiedotusvälineille; pitää tässä yhteydessä myönteisenä komission esittämää kattavaa suunnitelmaa, joka koskee kolmen miljardin euron taloudellista tukea tulevalle demokraattiselle Valko-Venäjälle; kehottaa komissiota ja neuvostoa kehittämään ja edistämään tätä suunnitelmaa edelleen ja ilmoittamaan selkeästi, että EU on demokraattisen muutoksen toteutuessa Valko-Venäjällä valmis antamaan konkreettista apua saattaakseen maan uudistusten ja nykyaikaistamisen tielle;
22. kehottaa EU:ta koordinoimaan toimia Yhdysvaltojen, G7-kumppaneiden ja muiden samanmielisten demokratioiden kanssa jäädyttääkseen yhteistyön Lukašenkan julkisen hallinnon kanssa ja suunnatakseen yhteistyön kohti Valko-Venäjän kansalaisyhteiskuntaa ja valkovenäläisiä yksityisyrittäjiä, jotka toimivat hallinnon ulkopuolella;
23. kannustaa jäsenvaltioita helpottamaan edelleen Valko-Venäjältä poliittisista syistä pakenevien henkilöiden tai henkilöiden, jotka tarvitsevat lääketieteellistä hoitoa heihin kohdistetun väkivallan seurauksena, viisumi- ja oleskelulupamenettelyjä ja antamaan heille ja heidän perheilleen kaiken tarvittavan tuen ja avun;
24. kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota tarjoamaan apurahoja valkovenäläisille opiskelijoille ja tutkijoille, jotka on erotettu yliopistoista ja vangittu demokratianäkemyksensä takia;
25. pitää myönteisenä kansainvälisen Valko-Venäjän vastuuta koskevan foorumin (International Accountability Platform for Belarus) perustamista ja kehottaa EU:n

toimielimiä ja jäsenvaltioita tukemaan sen toimintaa; sitoutuu edistämään rankaisemattomuuden torjuntaa Valko-Venäjällä käsittelevän Euroopan parlamentin foorumin tehokasta toimintaa ja koordinoimaan oikea-aikaista kansainvälistä reagointia Valko-Venäjän kehityskulkuihin;

26. panee tyytyväisenä merkille Euroopan yleisradioliiton (EBU) päätöksen keskeyttää Valko-Venäjän yleisradioyhtiön BTRC:n jäsenyys EBUssa; kehottaa keskeyttämään Valko-Venäjän osallistumisen kansainvälisten urheiluelinten toimintaan ja kansainvälisiin urheilutapahtumiin, muun muassa Euroopan ja maailmanmestaruuskilpailuihin sekä Tokion olympialaisiin;
27. kannustaa puhemiestä rajoittamaan Valko-Venäjän Brysselin-suurlähetystön henkilöstön pääsyä Euroopan parlamenttiin, mukaan lukien fyysinen ja etäpääsy Euroopan parlamentin isännöimiin kokouksiin, ja tarkastelemaan uudelleen parlamentin viestintää Valko-Venäjän suurlähetystön kanssa;
28. korostaa, että on tärkeää puuttua Astravetsin ydinvoimalan ydinturvallisuushkiin, vaatii Valko-Venäjää olemaan täysin avoin Astravetsin ydinvoimalan ydinturvallisuuden suhteen ja sitoutumaan panemaan Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten ryhmän (ENSREG) tästä voimalasta tekemässä vertaisarvioinnissa annetut suositukset täysimääräisesti täytäntöön ja kannattaa sitä, että Astravetsin ydinvoimalasta peräisin olevan energian tuonti EU:n markkinoille kiellettäisiin;
29. kehottaa EU:ta olemaan epäröimättä ja toimimaan nopeasti ja ennakoivasti; korostaa, että muussa tapauksessa Valko-Venäjän kansan tilanne vain pahenee, ja toteaa sen merkitsevän myös epäonnistumista EU:n geopoliittisten tavoitteiden toteuttamisessa maailmassa;
30. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle sekä Valko-Venäjän tasavallan viranomaisille.